Joanna Skibska

Mnemoliterki

Ćwiczenia do wprowadzania i utrwalania liter podobnych pod względem kształtu *a–o, m–n–u–w, l–ł–t, b–d–g–p* z wykorzystaniem mnemotechnik



Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

impuls

J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls", Krakow 2012

Copyright © by Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2012

Recenzent:
prof. dr hab. Irena Adamek

Korekta:
Aleksandra Bylica

Projekt okładki:
Irena Czusz

Opracowanie typograficzne:
Andrzej Augustyński

Ilustracje:
Piotr Olszówka

Publikacja została dofinansowana przez
Akademię Techniczno-Humanistyczną w Bielsku-Białej

ISBN 978-83-7850-167-1

Oficyna Wydawnicza „Impuls"
30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5
tel./fax: (12) 422 41 80, 422 59 47, 506-624-220
www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl
Wydanie I, Kraków 2012

J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls", Krakow 2012

Wstęp

Czytanie i pisanie to formy komunikacji stanowiące bardzo ważny – podstawowy cel edukacji, mające wpływ między innymi na to, jak będzie przebiegał dalszy proces kształcenia.

Dziecko, poznając znaki graficzne, musi przede wszystkim zapamiętać ich kształt. Dlatego w czasie nauki czytania i pisania wszelkie zaburzenia spostrzegania kształtów ujawniają się w pełni i zaczynają nabierać znaczenia. To na dorosłych spoczywa obowiązek korygowania i kompensowania przyczyn, z których wynikają trudności w rozszyfrowywaniu tego szczególnego kodu graficznego, jakim są litery.

Spostrzeganie abstrakcyjnych znaków sprawia dzieciom trudność, ponieważ różni się ono od spostrzeżeń dokonywanych w codziennym życiu. W miarę jak dziecko nabywa nowych wiadomości i je zapamiętuje, jego układ nerwowy „zagęszcza się", co sprzyja powstawaniu licznych i wzajemnie od siebie zależnych połączeń.

Abstrakcyjny charakter liter i dźwięków przyczynia się do tego, że odbierane bodźce są izolowane i oderwane od wytworzonych powiązań w mózgu dziecka, nie wiążą się z jego doświadczeniem, są pozbawione treści znaczeniowej i nie wzbudzają w pamięci przedstawienia wzrokowego. W związku z tym dziecko samo próbuje ukonkretnić abstrakcyjne symbole, nazywając np. *O* – jajkiem, a cyfrę 2 – łabędziem; tzn. w naturalny sposób wykorzystuje **sztuczki pamięciowe**, które nazywamy **mnemotechnikami**. Wspomagają one zapamiętywanie dowolnych informacji, są metodami bazującymi na funkcjonowaniu mózgu, stymulującymi kojarzenie w obu półkulach, pozwalającymi wykorzystywać zasoby naszej pamięci i wydobywać z nich to, co w danej chwili jest nam potrzebne.

Mnem☺literki to ćwiczenia do wprowadzania i utrwalania liter podobnych pod względem kształtu – wykorzystujące mnemotechnikę w postaci zakładek obrazowych, ponieważ najbardziej naturalnym sposobem uczenia się dziecka jest uczenie wykorzystujące obraz, emocje oraz ruch, co z kolei uruchamia wyobraźnię, pozwalając na ukonkretnienie materiału abstrakcyjnego, jakim są litery.

Zakładki obrazowe[1] (alfabet skojarzeniowy) skonstruowano w taki sposób, aby wybrane litery (wielkie i małe o podobnym obrazie graficznym oraz litery podobne o odmiennym kierunku i położeniu) zostały skojarzone z przedmiotami przypominającymi dziecku o cechach charakterystycznych danej litery i jej odmienności od innych. Uzmysłowi mu to, że dana litera jest jedyna w swoim rodzaju.

W celu podniesienia efektywności i zwiększenia przyjemności zapamiętywania zakładki obrazowe należy wesprzeć metodą „żywych" opowiadań uwzględniających te rzeczy, które są ważne i mają być zapamiętane. „Ożywienie" liter służy zapisaniu ich w umyśle. Im obraz jest bardziej surrealistyczny, tym prawdopodobieństwo zapamiętania wzrasta. Tworzenie takich obrazów stwarza możliwość „ozdabiania" danej litery w taki sposób, aby jej kształt i cechy charakterystyczne zachowały się w pamięci dziecka ze względu na interesującą „prezentację". Przykładem może być wierszyk „ożywiający" literę *a*:

Wielkie **A** to drabina,
po której aligator Al się wspina.
W łapce mały talerzyk trzyma
i łyżeczką pyszne ciasteczko wcina.
Talerzyk z łyżeczką małe **a** przypomina.
Gdyby nie ta łyżeczka,
to ciastko niezjedzone
na Ala byłoby obrażone.

Dziecko, korzystając z ćwiczeń, może samo wizualizować litery i rysować ich „kształtopodobne" odpowiedniki na odwrocie kartki, a także bawić się w wymyślanie zabawnych opowiadań lub wierszyków, których bohaterami będą litery oraz sam ich autor, czyli dziecko.

Każda karta pracy w górnym prawym rogu ma dwie ramki – w jednej znajduje się wzór wielkiej i małej – drukowanej i pisanej litery, a w drugiej ich „kształtopodobne" zakładki. W za-

[1] Opracowany materiał został zweryfikowany eksperymentalnie.

J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls", Krakow 2012

leżności od tego, czy mamy do czynienia z samogłoską czy spółgłoską, ramki są czerwonego lub niebieskiego koloru.

Ćwiczenia do wprowadzania i utrwalania liter podobnych z wykorzystaniem mnemotechnik są przeznaczone dla wszystkich dzieci rozpoczynających przygodę z czytaniem i pisaniem. W szczególności jednak mają pomóc zapamiętać kształty liter podobnych dzieciom mającym trudności z nabywaniem umiejętności czytania i pisania, z grupy ryzyka dysleksji oraz dzieciom z fragmentarycznymi deficytami rozwojowymi, w szczególności charakteryzującym się zaburzeniami percepcji wzrokowej.

Już dziecko czteroletnie uwielbia się bawić w „zapisywanie" wymyślonych przez siebie bajek i historyjek – pisząc pochyłym, „pofalowanym" pismem, naśladuje dorosłych. W ten sposób zapoczątkowuje nowy etap – naukę pisania. Należy wówczas zwrócić szczególną uwagę na właściwy dobór oraz sposób trzymania narzędzia pisarskiego.

Dziecko, wykonując ćwiczenia, powinno pisać ołówkiem, ponieważ umożliwia mu on kontrolowanie nacisku na narzędzie pisarskie oraz poprawianie ewentualnych błędów. Natomiast po opanowaniu techniki pisania zapewnia łagodne przejście do pisania piórem wiecznym (ze stalówką). Należy pamiętać, aby ołówek był zawsze dokładnie zatemperowany i średniej miękkości (z grupy B).

Prawidłowy sposób trzymania narzędzia pisarskiego polega na skośnym ułożeniu ołówka (podobnie jak pióra ze stalówką) do kartki papieru; ołówek leży na środkowym palcu, od góry w odległości 2 cm od piszącej końcówki, przytrzymywany jest przez zgięty palec wskazujący oraz kciuk, reszta ołówka spoczywa na dłoni u nasady palca wskazującego.

Mnem☺literki to karty pracy składające się z ćwiczeń służących do nauki pisania:
- elementów literopodobnych przygotowujących dziecko do pisania właściwej litery;
- wielkiej i małej litery w powiększonej liniaturze;
- wielkiej i małej litery w zeszytowej liniaturze;
- poznanej litery w łączeniach z innymi literami w powiększonej oraz zeszytowej liniaturze;
- poznanej litery w wyrazach.

Karty przeznaczone do utrwalania liter składają się z ćwiczeń służących nabywaniu umiejętności czytania i pisania, polegających na:
- słuchowej analizie i syntezie wyrazów;
- wyszukiwaniu i dobieraniu parami wyrazów z poznaną literą, gdzie w jednym z nich nowa litera jest zastąpiona „kształtopodobnym" odpowiednikiem;
- wyszukiwaniu i dobieraniu parami wyrazów oraz uzupełnianiu brakującej litery;
- odczytywaniu krótkich tekstów z nową literą oraz uzupełnianiu luk w wyrazach;
- odczytywaniu i dobieraniu parami wyrazów drukowanych i pisanych oraz łączeniu ich z obrazkiem lub odczytywaniu i zapisywaniu wyrazów z nowo poznaną literą, grupowaniu ich według określonej zasady.

We wzorze liter *p* i *b* zamknięto „brzuszki", aby w przyszłości przy szybkim zapisie tych liter uniknąć zniekształcania ich kształtów – by litera *b* nie przypominała *l* lub *u*, a litera *p* – *r* lub *n* (co jest charakterystyczne dla pisma dziecka np. z dysgrafią).

Dla lepszej orientacji dziecka w liniaturze została ona oznaczona dwoma kolorami oraz na początku linii – zielonymi pionowymi kreskami.

Na dole każdej strony znajdują się szlaczki do kolorowania służące doskonaleniu sprawności manualnej dziecka.

Mnem☺literki mogą być wykorzystane w czasie wspólnych zabaw w domu (pod okiem osoby dorosłej), w przedszkolu i na zajęciach lekcyjnych w szkole, w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz na zajęciach wyrównawczych i rewalidacyjnych.

Mam nadzieję, że przedstawione w *Mnem☺literkach* propozycje ćwiczeń ułatwią dzieciom naukę czytania i pisania, a także pozwolą na prostsze i przyjemniejsze podróżowanie po świecie liter oraz skuteczniejsze zapamiętywanie kształtów liter podobnych.

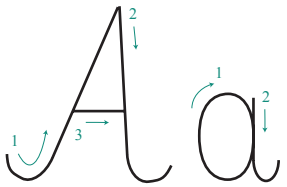
Zachęcając do sięgnięcia po *Mnem☺literki*, życzę Państwu, aby nauka liter oraz przygoda z czytaniem i pisaniem były dla dzieci – obecnych lub przyszłych uczniów – dobrą zabawą.

J☺anna Skibska

J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012



Aa







Imię i nazwisko: .....



J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012

A

A

a

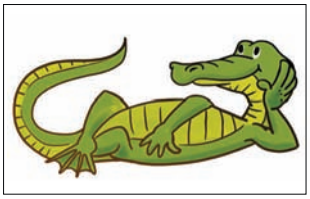
a

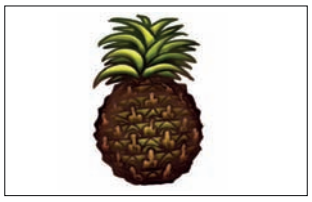
Aa

Aa

AAAA

aaaa



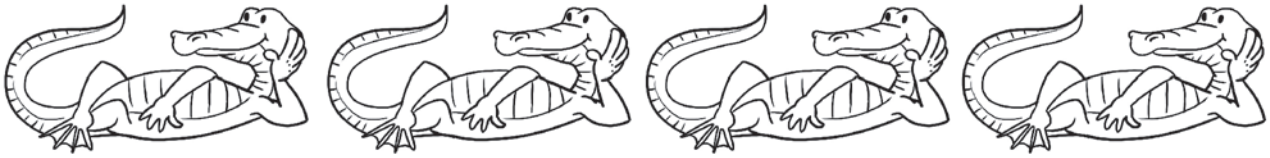




aligator

ananas

Adam



Imię i nazwisko: .....

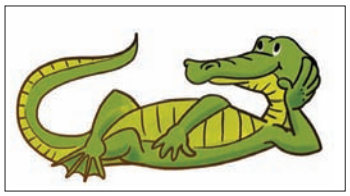
J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012

Aa

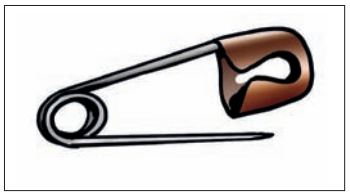




1. Wytnij głoskowe i sylabowe modele wyrazów oraz wyrazy i przyklej je pod właściwym obrazkiem.







głoski	głoski	głoski
sylaby	sylaby	sylaby
wyraz	wyraz	wyraz

2. Połącz wyraz z obrazkiem.



aparat

aligator

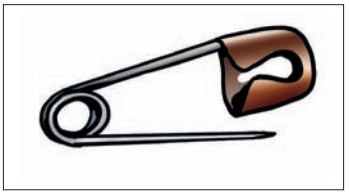




ananas

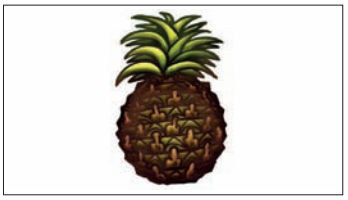
Agatka





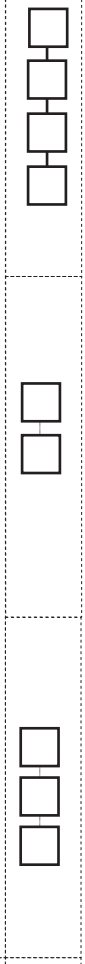
agrafka

Adam

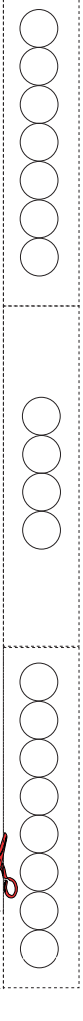


Imię i nazwisko: .....

Modele sylabowe



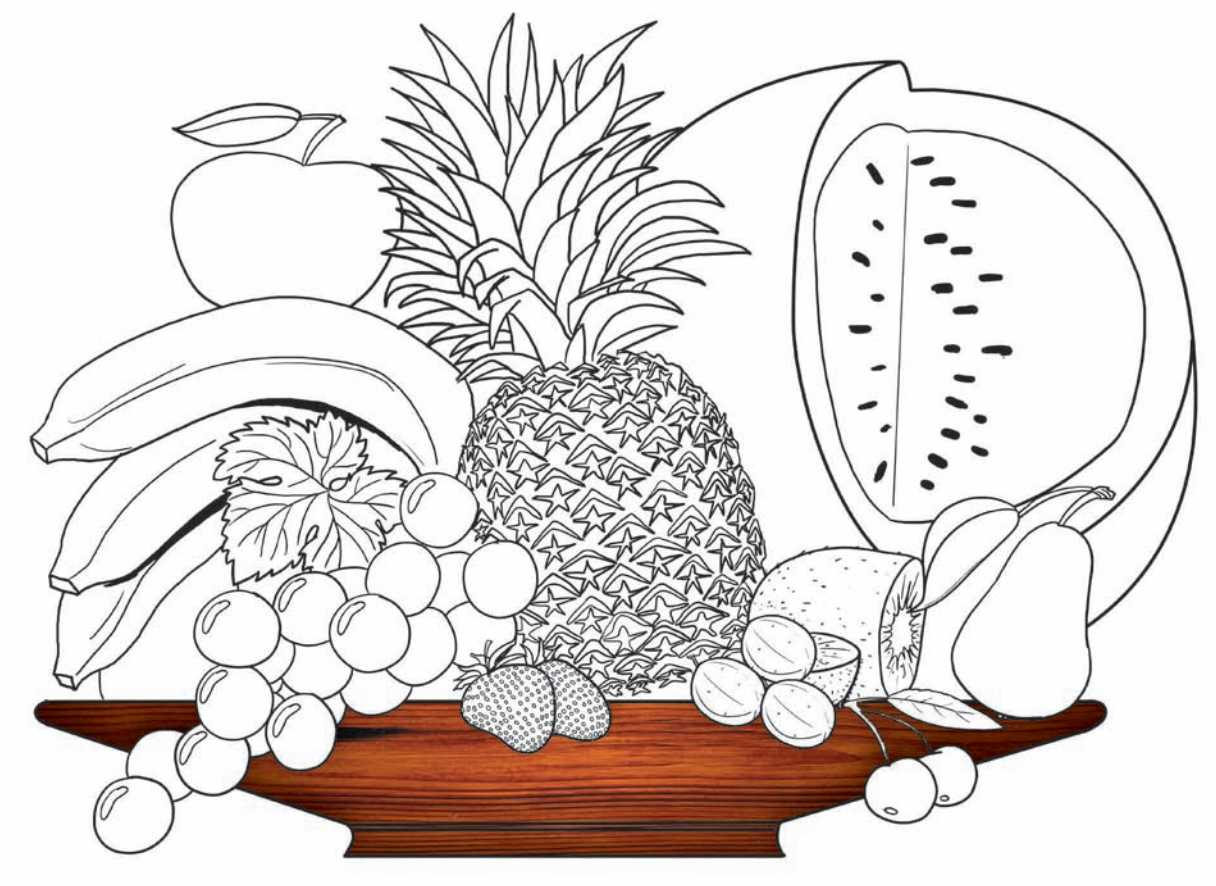
Modele głoskowe



aligator	Adam	agrafka

J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012

3. Al lubi owoce. Pokoloruj tylko te, w których słyszysz *a*, następnie wytnij wyrazy i przyklej je na właściwe owoce.



gruszka
agrest
truskawki
banany
winogrona
arbuz
ananas
jabłko

4. Przeczytaj teksty i podkreśl wyrazy, w których występuje litera *a*, następnie wpisz ją tam, gdzie jej brakuje.

To Al. Al jest aligatorem.

Ten aligator lubi owoce i ma aparat.

To Al. Al jest aligatorem.

Ten aligator lubi owoce i ma aparat.

To Al. Al jest aligatorem.

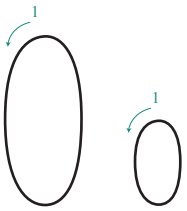
Ten aligator lubi owoce i ma aparat.

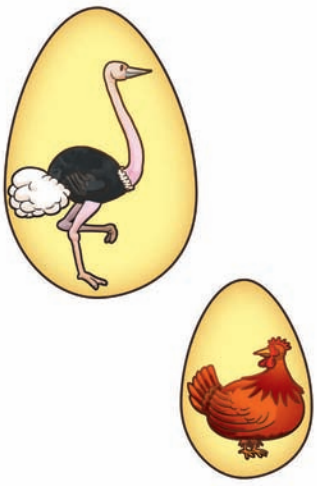
Imię i nazwisko: .....

J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012



Oo





Imię i nazwisko: .....



J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012

O

o

o

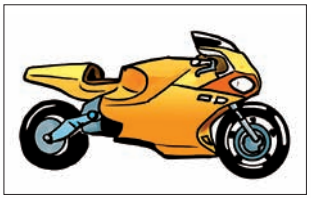
o

Oa

oa



osa



motor



okno



dom



owoce



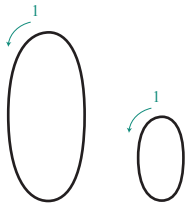
Ola

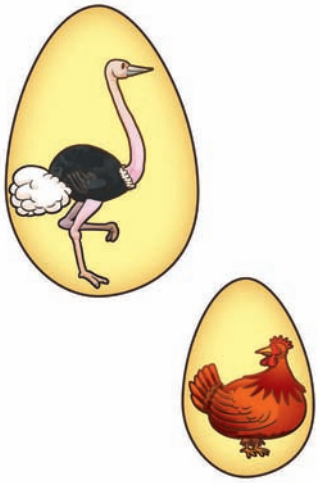
Imię i nazwisko: .....



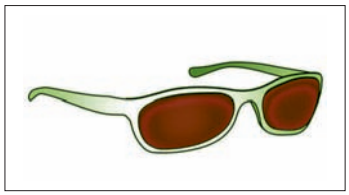
J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012

Oo





1. Wytnij głoskowe i sylabowe modele wyrazów oraz wyrazy i przyklej je pod właściwym obrazkiem.

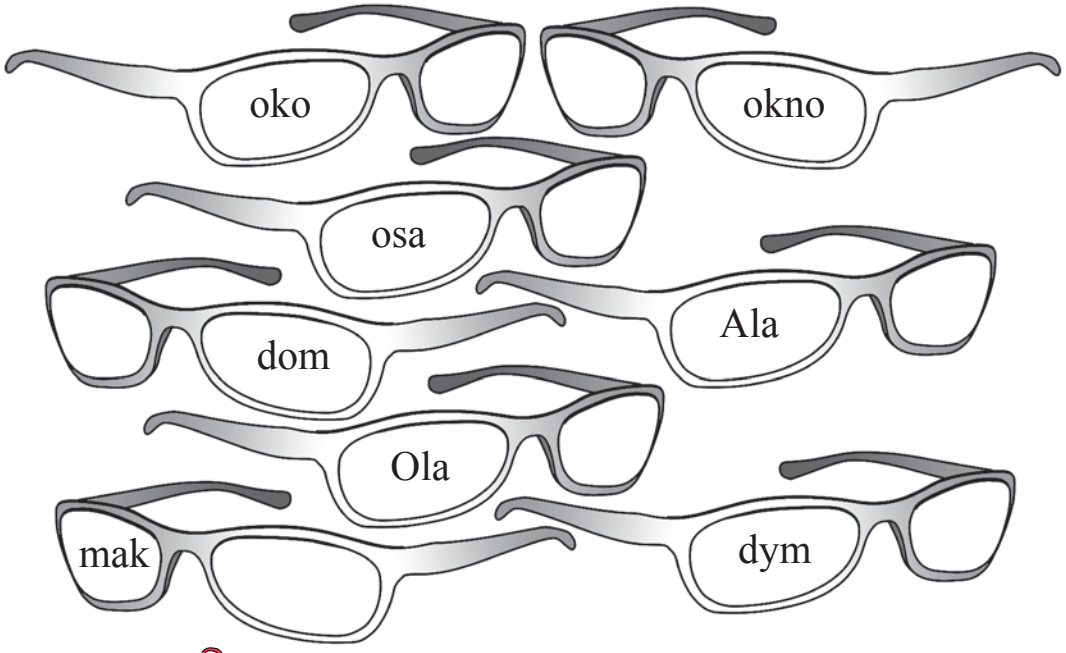






głoski	głoski	głoski
sylaby	sylaby	sylaby
wyraz	wyraz	wyraz

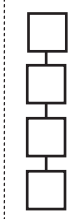
2. Osa Ola kolekcjonuje okulary. Pokoloruj tylko te, na których napisane są wyrazy z *o*.

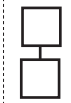


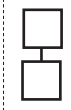
okulary	osa	Ola

Imię i nazwisko: .....

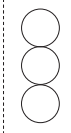
Modele sylabowe

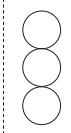


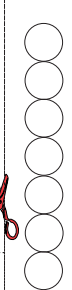




Modele głoskowe

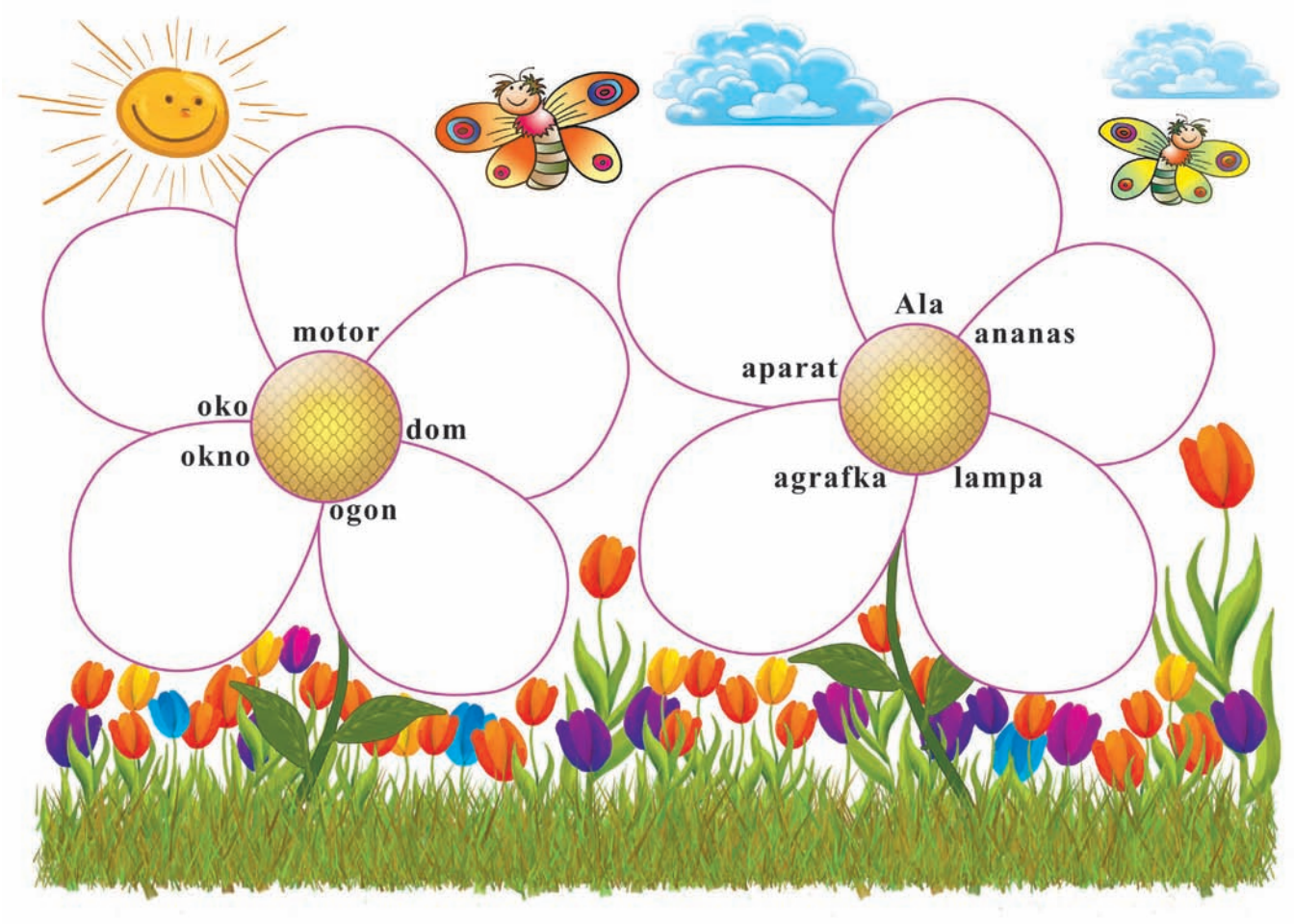




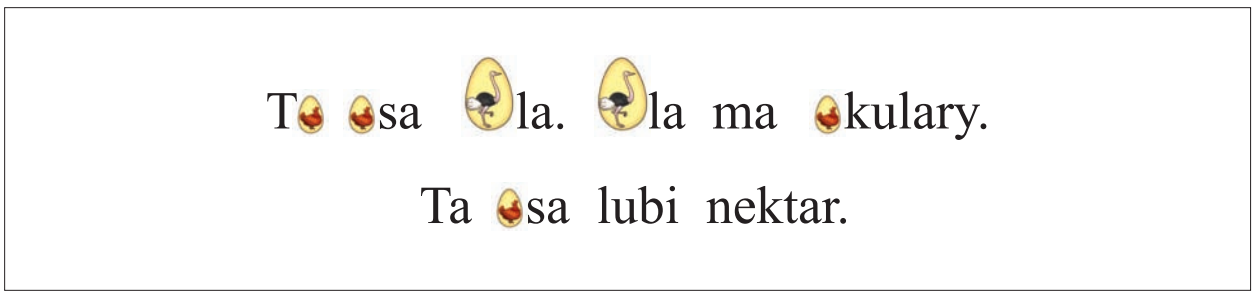


J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012

3. Odczytaj wyrazy i przedstaw je na rysunku. W środkach kwiatków wpisz samogłoskę, która występuje w wyrazach.

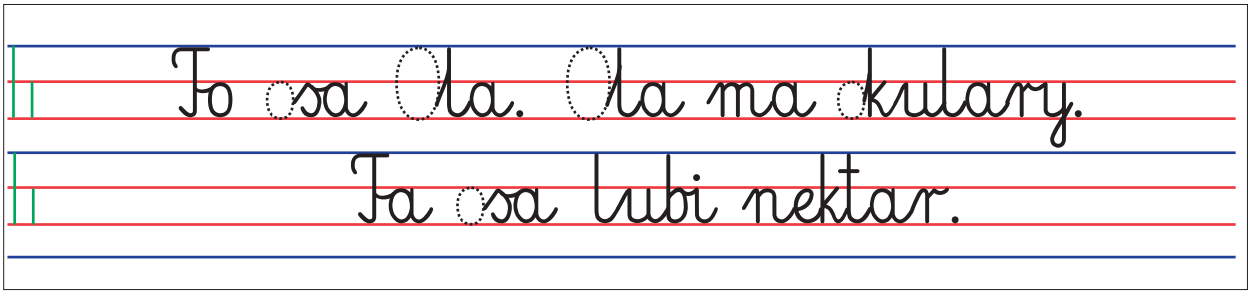


4. Przeczytaj teksty i podkreśl wyrazy, w których występuje litera *o*, następnie wpisz ją tam, gdzie jej brakuje.



To osa Ola. Ola ma okulary.

Ta osa lubi nektar.



Imię i nazwisko: .....

J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012

5. Dobierz wyrazy w pary, a następnie połącz je z obrazkiem.

okno

oko

okno

mama

mak

dom

mama

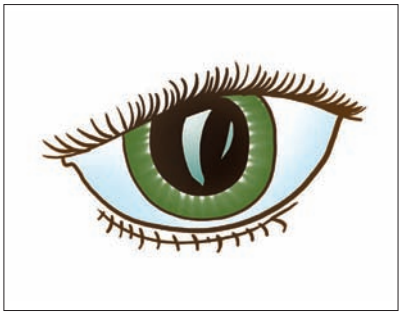
motyl

motyl

dom

mak

oko











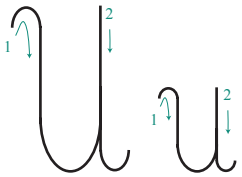


Imię i nazwisko: .....

J. Skibska, *Mnemoliterki*, Kraków 2012
ISBN: 978-83-7850-167-1, © by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Krakow 2012



Uu





Imię i nazwisko: .....

